Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 231. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 1-го ГРУДНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, DECEMBER 1, 1954. No. 231. VOL. LXI.

ДОЛЛЕС ВИКЛЮЧАЄ БЛЬОКАДУ КИТАЮ

ОБІЦЯЄ, ЩО ЗДА БУДУТЬ ДІЯТИ ЕНЕРҐІЙНО В ОБОРОНІ В'ЯЗНЕНИХ СВОЇХ ГРОМАДЯН

Шикаґо, Ілл. — Державний секретар Джан Фостер Доллес промовляв на 33 річному обіді в пошану Томаса Е. Вилсона на зборах Клюбу Чотирьох „Г" і заявив, що уряд президента Айзенгавера проти того, щоб при допомозі повітряної або фльотової бльокади реаґувати на ув'язнення комуністичним Китаєм 13 американських громадян. Доллес сказав таке: „Наша держава буде протидіяти для оборони наших громадян", але не дасть себе спровокувати до такої акції, яка б була порушенням нашних міжнародних зобов'язань, і яка могла б пошкодити союзові вільних держав. Промови Доллеса вислухали 1,249 представників фармерської молоді з усіх стейтів ЗДА і їхніх територій, а пізніше державний секретар повторив цю промову через телевізійні й радіові станції до всього народу. Доллес заявив, що ЗДА не бажають шукати розв'язки важливих міжнародних справ поза Об'єднаними Націями. „Ми погодилися, сказав Доллес, на Чартер ОН, і згідно з ним полагоджувати мирним шляхом всякі міжнародні справи. Тому перший наш обов'язок — це вичерпати всі мирні засоби, щоб не порушити міжнародного миру. Ця заява державного секретаря свідчить про те, що уряд ЗДА, принаймні тепер, відкидає думку про бльокаду комуністичного Китаю, щоб при її допомозі добитися звільнення американських громадян з комуністичної в'язниці. Сенатор Вільям Ф. Новленд домагався, щоб ЗДА своєю фльотою бльокували узберіжжя комуністичного Китаю. Але Доллес сказав, що хоч поведінка комуністичного Китаю — є дійсним визовом ЗДА і вільному світові, то „всі ми, які дійсно бажаємо миру, мусимо шукати мирних шляхів, щоб зберегти міжнародні права і справедливість". Державний секретар свідомий загрози від комуністичних держав. „Совєти й надалі тримають надто великі військові сили, які їм не потрібні до самої оборони. Китайські комуністи й надалі виявляють свою аґресію. А в кожній вільній країні існує комуністичний апарат, який змагає до насильної зміни уряду". І тому ми мусимо стояти на сторожі і постійно бути обережні, бо хоч російські комуністи вживають тепер м'ягших слів, то китайські явно діють в аґресивний спосіб, бо зломили умови перемир'я і порушують елементарні приписи міжнародної поведінки. Це, сказав Доллес, мабуть новий спосіб світового комунізму, щоб порізнити вільні народи: лагідність в Европі і провокація в Азії.

Сенат погодився закінчити дебати про МекКарті

Вашингтон. — Сенат одноголосно погодився на те, щоб згідно з внеском сенатора Джозефа МекКарті закінчити дискусію про догану цьому сенаторові до 3-ої години пополудні 1 грудня, а після того приступити до голосування над справою догани. МекКарті поставив внесок, щоб скінчити справу його догани, бо треба взятися до справи „небезпеки", яка грозить від комуністів. Сенат погодився обмежити дискусію так, щоб можна було в середу, 1 грудня, голосувати над запропонованою резолюцією про догану сенаторові МекКарті за образу Сенату і генерала Цвікера. В Ню Йорку, в Медисон Сквер Ґарден, відбулося віче, в якому 13 тисяч осіб, що з'їхалися з багатьох стейтів, виступали проти того, щоб Сенат ухвалював догану сен. МекКарті. На вічу була й дружина сен. МекКарті, яку зібрані гаряче вітали впродовж п'ятьох мінут. Головним промовцем був майор-летун Ол Вільямс, який сказав, що американська публічна опінія ніколи не погодиться на догану МекКарті. Промовляв і голова Комітету „Десять мільйонів американців за справедливість", емеритований адмірал Дж. Дж. Кроммелін, який сказав, що за справою сен. МекКарті криються ті сили, які не хочуть допустити до того, щоб з урядових кіл викинено тих прихильників комунізму, що туди вспіли пролізти.

Сен. МекКарті

ЧЕРЧИЛ СКІНЧИВ 80 РОКІВ

Лондон. — У вівторок, 30-го листопада 1954, Винстон Черчил, прем'єр Великої Британії, кінчає 80 років життя. З цієї нагоди в Лондоні й у цілій Англії назначено маніфестації в його честь. У голлі Вестмінстерського палацу мала відбутись офіційна „презентація' членів англійського парляменту, при чому лідер опозиції, колишній прем'єр соціялістичного уряду Англії, Клемент Етлі мав вручити ювілятові його, Черчила, потрет кисти Ґрагама Сатерленда. Знову ж найстарший член палати громад, також лейбурист. Дейвід Ґрінфелл, мав вручити Черчилеві пропам'ятну книжку з підписами всіх членів парляменту і відповідною дедикацією. Правда, 7 членів палати громад відмовились підписатися в тій книжці: 5 членів Партії Праці й 2 ірляндські націоналісти. Другий сніданок („ланч") призначено в будинку, де урядує Черчил, на Давнінґ Стріт ч. 10, а пополудні мало відбутись спеціяльне засідання палати лордів. Під вечір 30-го листопада була призначена спеціяльна авдієнція в королеви Єлисаветі II. Королівський дарунок Черчилеві залишався тайною аж до хвилини його передачі. Чоловий англійський поет Джан Мейфілд написав поему „На день народин великої людини" і цей вірш буде друкований в окремому виданні лондонського „Таймс-у". Голови всіх держав світу прислали Черчілеві листи і телеграми з бажаннями щастя і висловами свого подиву для нього. Президент Айзенгавер вислав Черчилеві листа з датою 8-го листопада й затитулованого „Дорогий Винстоне". Англомовна преса порівнює святкування 80-річчя Черчила й зворушення англійців з цього приводу з коронаційними маніфестаціями.

Сер Винстон Черчил

ЗАХІД СТАВИТЬ ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ РОЗМОВ ІЗ СССР

Вашингтон. — ЗДА, Англія і Франція відповіли на совєтську ноту з 13 листопада ц. р., в якій Москва запропонувала була відбути 29 листопада ц. р. конференцію 24-ох европейських держав і ЗДА у справі з'єдинення Німеччини і заключення колективного „пакту безпеки" для Европи. Теперішня відповідь західніх альянтів прийшла акуратно в той день, коли Совєти хотіли стягнути до Москви або Парижу репрезентантів 24-ох держав. Західньо - альянтська нота відкидає совєтську пропозицію, ствердєжуючи, що поза самою пропозицією совєтська нота не подавала знаку про будь-яку зміну совєтського становища в нерозв'язаних досі міжнародних справах. Зате совєтська пропозиція відбути конференцію про „пакт безпеки" виразно й неприховано змагала до знівечення Паризьких протоколів. Альянтська нота пояснює, що ті Паризькі протоколи потрібні для закріплення єдности Заходу і що вони між іншим самі накладають на договірні держави систему контролі, обмежень і заборон у військовій ділянці, щоб ніодна держава не могла стати небезпекою для миру. Такому становищу західніх альянтів їхня нота протиставить існуючий від кінця війни стан зброєння східнього бльоку, включно зі Східньою Німеччиною. Зброєння у тих державах поведено — каже нота — „з одного центру, масово й необмежено".

Далі в західньо - альянтській відповіді говориться про те, що ніякі переговори не можуть довести до цілі, якщо вони заздалегідь не є підготовані так, щоб була відома база для порозуміння. Звертаючи увагу на причини, задля яких розбилися дотеперішні конференції з СССР про німецьку й австрійську проблеми, західні альянти ставлять 5 конкретних передумов для того, щоб могло прийти до найближчої зустрічі представників 4-ох великодержав і щоб така зустріч скінчилась позитивним вислідом. Тих 5 передумов такі: 1 щоб СССР погодився підписати мировий договір з Австрією, 2. щоб СССР вияснив докладно своє становище до вільних виборів в Німеччині, як бази для з'єдинення Німеччини, 3. щоб дипломатичним шляхом вияснено всі інші справи, якими всі цікавляться, зокрема питання зв'язані з безпекою Европи, 4. щоб зустріч між 4-ма великодержавами відбулася аж після ратифікування Паризьких протоколів заінтересованими державами і 5. щоб щойно тоді устійнити, чи потрібною є ширша міжнародна конференція для справ, зв'язаних з безпекою Европи.

УКК ПРОТИ ВИКЛЮЧЕННЯ СОВЄТСЬКОЇ УКРАЇНИ З ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Ню Йорк. — Український Конґресовий Комітет вислав за підписом свого голови проф. Льва Добрянського до голови комісії для закордонних справ в Сенаті, сенатора А. Вайлі, листа з рішучими застереженнями проти двократно публічно висловленого його становища, щоб при реформі чартеру Об'єднаних Націй усунути з цієї організації УССР і БССР. В обширному листі УКК звертається увагу на невідповідні й цілком недоцільні арґументи, що ними послугувався сен. Вайлі. Коли б навіть позбавити СССР двох додаткових голосів, що їх він має в Українській і Білоруській Соц. Совєтських Республіках в ОН, то все одно це не матиме жадного впливу на відношення сил в ОН і на світову ситуацію. Порівнювання ж України й Білоруси з будь-якими стейтами ЗДА зовсім фальшиве, зроджене з незнання історії тих країн і східньоевропейських відносин. Коли самі большевики визнавали самостійність України, то чому американці мають заперечувати її? Коли б іти по лінії порівнянь сен. Вайлі, то — мовляв — так само Естонію, Латвію й Литву, окуповану тепер Москвою, можна порівнювати до стейтів Айдаго, Ютаг чи Арізони і так само Польщу можна порівняти з Невадою чи Ореґоном. Такі порівняння були суґеровані раніше двома чинниками: самою комуністичною Москвою, яка говорила про один совєтський нарід і повне злиття всіх частин Совєтського Союзу, і біло-реакційними російськими еміґрантськими колами, які говорять про „єдину неподільну" Росію. УКК звертає увагу навіть на докази визнання окремішности України Москвою з останнього часу, як ось святкування „воз'єднання" України з Московщиною в 1654 році. Також Сталін побивався за прийняттям УССР і БССР до ОН, щоб іти назустріч націоналістичним течіям в Україні і Білорусі, а не на те, щоб здобути ще два голоси в ОН. Виключення УССР з Об'єднаних Націй мало б найгірші практичні наслідки в самій Україні й інших країнах в СССР, бо тільки огірчило б уяремлені народи, які прийняли б таку реформу за удар проти них, а не проти комуністичної Москви.

Труман спростовує обвинувачення республіканців

Вашингтон. — Бувший президент Геррі Труман у фільмованому телевізійному інтерв'ю з колумністом Дрю Пірсоном заявив, що він міг би закінчити війну в Кореї ще перед 1952 роком, тобто ще перед виборами того ж року, „якби хотів погодитися на ті умови, що їх пропонували комуністи, але він відкинув комуністичні умови". Труман сказав, що перемир'я можна було підписати вже в 1952 році, але він уважав, що з цього перемир'я не буде ніякої користи, і тому його не укладав. Бувший президент заявив, що він тоді не знав, що республіканці використають в політичних партійних цілях це перемир'я, яке вони уклали з комуністами в Кореї в 1953 році і хвалитимуться цим перемир'ям немов не знати яким великим політичним успіхом. В справах закордонної політики президент Труман сказав, що він не вірить, щоб ЗДА могли жити в мирі з теперішнім совєтським режимом. Але він додав, що народи під Совєтами є добрі, і через якийсь час вони матимуть вільні уряди, з якими ЗДА можуть співпрацювати. Хоч бувший президент не вірить у дійсно мирне співіснування вільного світу з комуністичними державами, але він також не вірить і в те, що незабаром вибухне „гаряча війна". На думку бувшого президента, теперішня „холодна війна" триватиме довший час.

Приготовляються до можливої ворожої атаки на столицю

Вашингтон. — Тут пляную ть в найближчому часі зорганізувати з окремо вишколених урядовців постійний уряд в мініятюрі, який, після можливого ворожого нападу на столицю, міг би виконувати всі функції федерального уряду, навіть тоді, коли б не залишився в живих ні один член кабінету. Цей плян опрацював Уряд Оборонної Мобілізації після вправ у протилетунській обороні, які відбулися 20 листопада і в яких брав участь президент Айзенгавер. Цей постійний уряд в мініятюрі на випадок крайньої необхідности знаходився б у 35 місцях поза Вашингтоном і мусів би бути так вишколений, щоб негайно міг продовжувати перервану ворожою атакою працю членів кабінету. Ці урядовці мусіли б вже тепер виконувати свою щоденну працю поза Вашингтоном, маючи при собі окремий штаб, вишколений так, щоб в потребі міг перейняти й вести працю всього департаменту так довго, поки федеральний уряд не зможе опанувати ситуації. Підготовою цієї справи займається голова Уряду Мобілізації Оборони — Артур С. Флеммінґ.

9 комуністичних держав радять у Москві

Москва. — Замість 24-ох держав, як цього хотів совєтський уряд, тільки 9 держав розпочали в Москві свої наради. Тими 9-ма державами є СССР, Польща, Мадярщина, Румунія, Болгарія, Чехословаччина, Східня Німеччина, Альбанія і Комуністичний Китай, — цей останній в ролі „обсерватора". Наради відкрив Молотов, висловивши „жаль", що інші запрошені держави відмовились від участи, і зазначив, що „є відкриті двері" для участи інших держав в конференції у пізнішому часі. Як зазначає кореспондент „Ню Йорк Таймс-у" — невідомо властиво, над чим радитимуть зібрані держави, Москва і її сателіти, — чи над створенням формального бльоку східніх держав із військово-політичним характером, чи над проголошенням „пакту безпеки" для Европи. Промова Молотова не вияснила цього. Рішено тільки, щоб щоденно відбувати наради під щораз іншим головуванням.

Демократи ведуть підготову до виборів 1956 року

Вашингтон. — Демократичний Крайовий Комітет 3 і 4 грудня дискутуватиме про те, як найлегше виграти президентські вибори в 1956 році. 3 і 4 грудня відбудеться конференція Крайового Демократичного Комітету, на якій темою дискусії буде: „Як ми виграли в 1954-му і як ми можемо виграти в 1956-му році". Конференція відбудеться в Ню Орлінсі, Луїзіяна, і на ній мають вибрати голову Крайового Демократичного Комітету, бо дотеперішній голова Стіфен А. Мічелл зрезиґнував з свого становища і вертається до праці в адвокатській канцелярії в Шикаґо. Голова партії Адлей Е. Стівенсон не хоче сам поручати, кого партія має вибрати на голову, як це зробив був два роки тому з Стіфеном А. Мічеллом. Між наміченими кандидатами на це становище в Демократичній партії згадують голову стейтового демократичного комітету з Індіяни — Пола М. Ботлера, голову Міської ради в Филаделфії — Джеймса Фіннеґена та бувшого федерального урядовця — Майка ДіСалля. Між кандидатами згадують ще й інших осіб, всіх сімох, з яких мають вибрати голову партійного Комітету.

Оплата пошти для членів Конґресу коштує 1,700,000 долярів

Вашингтон. — Один із привілеїв конґресменів і сенаторів — висилати урядовим коштом усі свої поштові пересилки з Вашингтону до всіх місцевостей ЗДА. На цю ціль видає уряд коло 1,700,000 долярів річно. Щоб пошта пересилала поштову посилку конґресмена або сенатора урядовим коштом, треба, щоб на коверті посилки в правому кутку було надруковане факсиміле даного сенатора або конґресмена. Деколи трапляється, що члени Конґресу надуживають цього свого привілею. Сенатор МекКарті розіслав був журнальну статтю про свою діяльність і не покрив поштових оплат, але мусів пізніше додатково заплатити 200 долярів оплати за ці посилки.

Деякі німці воліють міліцію як військо

Бонн. — У Західній Німеччині розпочалась аґітація за народною міліцією на зразок швайцарської, замість проєктованої армії на зразок давніх німецьких реґулярних армій. Таку концепцію міліції висунули політичні партії поза теперішньою урядовою коаліцією, себто головно соціялісти й опановані ними робітничі професійні спілки, а також кола інтелектуалістів, деякі органи преси й молодняцькі організації з-під пацифістично - соціялістичного стягу. Признаючи, що Західня Німеччина потребує збройну силу для самооборони проти ворожої аґресії, всі ці кола хотіли б оминути відбудову німецької збройної сили на давній зразок, що привів був до народження німецького мілітаризму й імперіялізму. Вони вбачають таку можливість — мати військо і заасекуруватись перед мілітаризмом — у міліції, створеній на взір швайцарської, де все населення переходить короткий військовий вишкіл і покликується час від часу на військові вправи, але зрештою залишається „цивільним".

Ген. Де Ґоль — речник переговорів з Совєтами

Париж. — У понеділок 29 листопада відкрилася тритижнева сесія французького парляменту, яка має полагоднати деякі справи історичної ваги. З внутрішньофранцузьких справ входить на наради законопроєкт про деякі реформи конституції. З закордонно-політичних справ в днях від 14-17 грудня має вирішитись ратифікація Паризьких протоколів про озброєння Західньої Німеччини. В суботу на цьому тижні сподіваються публічного виступу генерала де Голя, який, хоч сам не є членом парляменту, проте є лідером поважної групи парляментаристів і тому має безпосередній вплив на політичне життя краю. Де Ґоль, який минулого тижня мав довгу розмову з совєтським амбасадором, має виступити проти Паризьких протоколів, рекомендуючи перевести раніше переговори з Совєтами в справі об'єднання Німеччини, щоб не треба було озброювати західніх німців. Де Ґоль, французьких герой з часів другої світової війни, ненавидить німців і вбачає в них постійну найбільшу загрозу для Франції. Коли „де-ґолісти", які належать до коаліції Мендес-Франса, виступлять проти цього останнього, ситуація знову ускладниться.

Вилсон втратив мільйон, поки став секретарем

Ню Йорк, Н. Й. — Секретар оборони Чарлз Я. Вилсон заявив в інтерв'ю з представником журналу „Форчюн", що він мусів втратити коло одного мільйона долярів, поки Сенат погодився затвердити його на становищі секретаря оборони. Сенатська Комісія Збройних Сил домагалася, щоб Вилсон продав усі свої 39,470 уділів, які він мав в фірмі „Дженерал Моторс". Тоді акції були впали і Вилсон, продаючи їх, втратив коло мільйона долярів. Тепер ціна на ці акції становить 93 доляри за уділ, а Вилсон продав їх у першій половині 1952 року по ціні 67¾, 65½ і 62½. Секретар оборони заявляє, що 35 більйонів долярів на оборону ЗДА (29 більйонів з бюджету, а 6 більйонів, — невидано в попередніх роках), — цілком вистачає на оборону ЗДА.

77-літнього селянина засудили на смерть

Париж. — У малому південно - французькому містечку Дінь закінчився судовий процес, на який з'їхалось коло 200 журналістів з Франції і інших країн. Судили 77-літнього селянина Гастона Домінічі за вбивство високого англійського державного урядовця сера Джека Дрюммонда, його дружини і їх 10-річної доньки. Оскаржений весь час уперто заперечував свою вину. Проте присяжні судді після двогодинної наради одноголосно визнали його винним і засудили на кару смерти. Його оборонець вказував, що суд не мав ні одного доказу вини, а все оскарження спиралось на познаках і здогадах. Однак оборона також не могла вияснити багатьох темних моментів, як ось, напр., чому Домінічі забрав з дому рушницю, з якої вбито родину Дрюммондів, яка і з якої причини виникла сварка між ним і Дрюммондами і т.д. Син і невістка старого селянина, які спершу донесли поліції на свого батька, а потім відкликали зізнання, не з'явилися на останній день тієї, сенсаційної розправи.

В АМЕРИЦІ

● **Команда Армії** замовила збудувати 90 касарень за 44 мільйони долярів, де мають бути приміщені 23,000 вояків у 21 місцевості. Робиться це для того, щоб поліпшити мораль і життєві умовини вояків.

● **В Шикаґо** помер у віці 53 років „батько" атомової бомби, професор університету в Шикаґо д-р Енріко Фермі, який був відзначений нагородою Нобеля, а цього року дістав першу нагороду Комісії Атомової Енерґії в висоті 25,000 долярів.

● **В Колумбійському** університеті в Ню Йорку відбувається п'ятиденний семінар Американського Пресового Інституту, в якому беруть участь представники з 21 стейту в ЗДА і Канади. В цьому семінарі обговорюватимуть питання поширення, поліпшення й організації преси.

● **ЗДА мають видати** на господарство й військову допомогу Південній Кореї 700 мільйонів долярів. Ця сума має бути видана до 30 червня 1955 року.

● **49-річна Ненні Досс** призналася в суді в Тулсі, Оклагома, що вона отруїла чотирьох своїх чоловіків, всипавши їм до кави отрути для щурів. В зв'язку з цим суд хоче вияснити, хто спричинив смерть ще кількох осіб в її родині: ще одного її чоловіка, її матері, батька, двох доньок, двох сестер і племінника.

● Поліція розіґнала юрбу, яка зібралася перед палатою кардинала Сантіяґа Луїса Копелльо в Буенос Айресі, щоб заманіфестувати йому своє признання. Арґентинський президент Хуан Перон обвинувачує кардинала в нельояльності.

Американські жиди проти озброювання ЗДА арабських держав

Ню Йорк, Н. Й. Голова Крайової Адміністраційної Ради Сіоністичної Організації в Америці д-р Гарріс Л. Левін, промовляючи на зборах цієї ради в Ню Йорку, заявив, що уряд ЗДА повинен стримати висилати зброю до арабських країн, аж поки не буде осягнений тривкий мир між арабськими країнами і Ізраїлем. Д-р Левін сказав, що більше як 300 кандидатів до Конґресу заявляли під час виборів, що вони є проти того, щоб ЗДА висилали зброю арабським країнам. Ці вибрані кандидати повинні тепер діяти в тому самому напрямку в Конґресі, щоб ЗДА не висилали зброї арабам.

Неру критикує своїх комуністів

Індія. — Індійський прем'єр Неру виступив з гострою критикою „власних" комуністів, себто Комуністичної Партії Індії, безпосередньо у зв'язку з заходами цієї партії викликати страйк усіх банкових службовиків. Таких службовиків є коло 50,000. Їх страйк спаралізував би все індійське господарське життя і створив би труднощі для мільйонів сірих громадян. Неру запитував з обуренням: „Кому ще, крім комуністів, цей страйк приніс би користь?"

В СВІТІ

● **Підчас останнього шторму** біля західніх берегів Англії сім моряків із великого розбитого танкеру перебували 20 годин на бурхливому морі в невеличкому рятівничому човні. Вони зуміли таки добитись до берега. Ця кількаденна морська буря записала в історію прибережних англійських рибальських осель багато геройських подвигів.

● **Західньо - німецький** автомобільний промисл випродукував новий тип „джіпа", легкого й надзвичайно видержливого авта, буцімто кращого за американський „джіп". Цей новий західньо-німецький „Дік" може розвивати швидкість до 60 миль (90 клм.), виїжджаючи вгору під кутом 63 ступні і „плавати" ріками. Його випробовували вже на військових вправах.

● **Совєтський маршал Жуков** сміявся в присутності закордонних журналістів у Москві з повідомлень, що появились у західній пресі з приводу нібито його зникнення в останніх тижнях. Він запевняв, що зник на деякий час з публічного овиду тому, що відпочивав над Чорним морем.

● **Сателітсько - мадярський** уряд заперечує, начеб радіо з Будапешту нацьковувало арабів у Північній Африці проти французів і допомагало арабам у їх революційній роботі. В Єгипті прем'єр Нассер заборонив надавати протифранцузькі радіоавдиції.

● **В Істанбулі** (Царгороді) пожежа знищила середину міста, найстаршу дільницю, що мала найкращі старовинні пам'ятки архітектури. Турецький президент Баяр приїхав з Анкари оглянути руїни і обіцяв відбудувати їх, хоч кошти такої відбудови обраховують на багато мільйонів долярів.

● **Західньо - німецьке** міністерство справедливости працює п'ять років над спрощенням німецького законодавства, яке, переходячи різні зміни й реформи в різні історичні періоди, дійшло до стану „джунґлів" — пишуть самі німці. Існує коло 30,000 правних розпорядків. Німці хочуть наслідувати швайцарців, які 16,000 леґальних „сумнівів" стягнули до 3,000 і видали їх окремою книгою, як прецеденсійні зразки.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОЛІТИЧНЕ МРЯКОБІССЯ

Під час майже тригодинної конференції представників Українського Народного Союзу в Державному Департаменті у Вашингтоні, яка відбулася з нагоди конвенції УНС в столиці з початком червня ц. р., представник Державного Департаменту, керівник його східньо-европейського відділу п. Терстон, м. ін. заявив, що великою помилкою ЗДА було те, що вони не визнали Української Народної Республіки після першої світової війни. Він рівночасно твердив, що ця помилка була наслідком великої іґноранції тодішнього американського уряду й американської публічної опінії в східньо-европейських справах взагалі, а в справах України зокрема. На закінчення він потішав себе і нас тим, що подібна помилка, яка так дуже заважила на дальшому розвитку історії і була одною з головних причин другої і теперішньої загрози третьої світової війни, не могла б повторитись сьогодні, бо, мовляв, відповідальні американські урядові кола, як і публічна опінія тепер уже в цих проблемах зорієнтовані. Треба признати, що перебіг згаданої конференції, а головно дальша розмова з п. Терстоном, могли бути наявним потвердженням його заяви.

Тим часом практика говорила б радше про щось цілком протилежне. Після відомої заяви такої видатної в американському політично-дипломатичному світі постаті, як містер Кеннан, який порівняв Україну з Пенсилвенією, маємо ще один доказ такої американської політичної мудрости в українських та східньо-европейських справах, цим разом збоку такої відповідальної особи, як головний представник З'єдинених Держав в Організації Об'єднаних Націй, п. Генрі Кебот Ладж, молодший. Відомий політичний тижневик „Ю. С. енд Ворлд Ріпорт", думки та інформації якого часто вважається віддзеркаленням урядової опінії, приніс у числі з 26-го листопада довше інтерв'ю з амбасадором Ладжом на тему: „Чи ОН повинні викинути Росію?" На це конкретне питання п. Ладж відповідає обережно, заявляючи, що є багато арґументів за і проти. Отже, в цьому відношенні він не сказав нічого нового, бо до такого кожний може сам додуматись. Ці речі, можна б сказати, самозрозумілі.

Проте, не тільки далеке від самозрозумілого, але й виразно безсенсовне і шкідливе для найкращих інтересів Америки та вільного світу те, що сказав амбасадор Ладж про Україну.

Говорячи про репрезентацію в Об'єднаних Націях совєтських сателітів, редакція журналу поставила амбасадорові Ладжові тенденційне „кеннанівське" питання: „Чи ж в такому випадку не повинні ми мати там (в ОН) Тексас?" На цей запит амбасадор Ладж відповів: „Якщо вони (комуністи) дістали (до ОН) Україну і Білорусь, то ми цілком певно повинні мати (в ОН) Тексас — і, я додав би, Массачусетс!"

Це й є те політичне мрякобісся, з якого навряд чи здають собі справу п. Ладж та інші відповідальні американські політики, включно із дотеперішнім головою сенатської закордонної комісії, сен. Вайлі, який пропонував уже раніше викинути Україну і Білорусь з ОН.

Амбасадор Ладж, сенатор Вайлі, амбасадор Кеннан та вся його „школа" мали б повну рацію, якщо б домагалися викинення з ОН московських представників, що репрезентують Україну і Білорусь. Вони теж мають повну рацію, що Тексас, Массачусетс, Пенсилвенія чи будь-який інший стейт мають без порівняння більше прав і вольностей в ЗДА, ніж Україна, Білорусь чи будь-яка інша „союзна республіка" в СССР. Але це цілком інші проблеми. Амбасадор Ладж і сенатор Вайлі мали б рацію і поступали б в інтересах Америки та вільного світу, якби домагались, щоб на місцях України і Білоруси в ОН не сиділи московські представники, а щоб ті місця стояли евентуально порожні, аж доки на них не зможуть засісти справжні представники тих країн, або щоб на них засіли ті представники, які мають мандат народу ще з того часу, як український нарід міг вільно висловлювати свою думку і волю. Китай має такого свого представника.

Направду з великою тривогою треба ставитись до того грізного й шкідливого непередрішенського мрякобісся, яке існує в американській політиці та в американській публічній опінії відносно рішальних проблем підсовєтського Сходу. В цьому теж велика відповідальність нашої репрезентації, УККомітету, як і всієї української спільноти у вільному світі, яка витрачає багато часу і грошей на безплідні дебати та спори у внутрішніх справах, не тільки не роз'яснюючи, але ще тільки збільшуючи те політичне мрякобісся, що існує в світі в українській справі.

ЩОРІЧНО НА 2,800,000 АМЕРИКАНЦІВ БІЛЬШЕ

За останні чотири роки населення З'єдинених Держав збільшилось на 9,4 мільйона осіб. Воно дійшло вже до 162,4 мільйона, враховуючи й збройні сили. Пересічно населення ЗДА прибирає по 2,8 мільйона щорічно. Але замало ствердити загальний приріст: цікаво приглянутися, де саме, в яких стейтах, позначився за останні чотири роки найбільший приріст, а де найменший, ба навіть — де населення зменшилось. Воно кидає світло на популяційний рух, зв'язаний головно з двома найважливішими причинами: кліматичними умовинами й розвитком промисловости, себто ринком праці.

Раптово зростає населення в середніх і західніх стейтах Америки. Вийняток з цього правила становить крайній південно-східній стейт — Флорида. Взагалі ж найбільше з усіх стейтів зросло число мешканців у стейті Невада, — з 157,000 осіб на 1 квітня 1950 р. до 209,000 на 1 квітня 1954 р., або на 33,1 відсотка. Далі йдуть стейти: Арізона — на 31% і Флорида — на 25,9%. Обидва перші названі стейти мають сухий соняшний клімат. Великі зрошувальні роботи перетворюють ці ще недавно пустинні стейти у родючі й багаті райони — ціль численних туристичних прогулянок. Великі тисячі людей переселюються туди із перенаселених і задушливих східніх міст. Сильний поштовх до розвитку Арізони дає розбудовання на їх терені — із стратегічних міркувань — великих військових летунських баз, при чому, наче на помах чародійної палички, виростає там авіяційний промисл. Флорида, яка чотири роки тому мала 2,729,000, а нині має 3,436,000 населення, приваблює до себе чудовим кліматом і розкішною природою. Тут масово осідають старші заможні, а також не дуже заможні люди, які користають із старечої ренти і воліють користати з неї в таких кліматичних умовинах, які продовжують життя, а не скорочують його. З вибухом Корейської війни постали там численні військові бази, які дали поштовх до відкриття численних підприємств, що збільшують можливості тамошнього прожитку.

З цих самих причин Каліфорнія опинилась зараз за Флоридою: від 1950 року її населення збільшилось на 1,700,000 душ і рахувало на 1 січня ц. р. вже 12,213,000. Цей стейт розвивається тепер скорше навіть, як у 40-их роках, коли війна перетворювала каліфорнійські порти на нові міжнародні центри над Тихим океаном. Зате три стейти втратили населення: Ню Гемпшер — 0,7%, Арканзас — 0,9% і Вест Вірджінія — 2,9%. У двох перших названих стейтах позначився сильний відплив фармерського елементу до міст. Втеча людей із Арканзасу стоїть у зв'язку з занепадом копалень вугілля.

2,800,000 людей річно — це величезне число. „Ю. С. енд Ворлд Ріпорт", який наводить ці цифри у надзвичайно цікавій табелі, звертає увагу на те, що це — стільки, начеб щороку в ЗДА виростало по одному такому містові, як Дітройт з околицею. За чотири роки ЗДА мали такий приріст населення, як половина всієї людности в Канаді. Всі вони мусять десь мешкати, щось їсти, у щось одягнутись — це найкраще пояснення щораз більшого розросту американського промислу. Впродовж 10-ти років це становить велетенську цифру 28 мільйонів — пересічної европейської держави! Втрати наслідком смерти становлять щораз меншу різницю — з поступом гігієни й медицини та з щораз вищим життьовим рівнем людей в ЗДА. „Рятують" ситуацію — нещасливі випадки, які забирають Америці більше жертв, як найкривавіші війни. Але це вже окрема тема.

ЯК КРЕМЛЬ ГОТУЄ АЗІЮ ДО НАПАДУ

Смерть Вишинського, зокрема його передсмертне, типово московське крутійство в обговоренні справи атомової енерґії, знову звертає увагу світу на могутнього велетня на сході. Що велетень не спить, що він безперестанно зростає у силі й що він може досягти необхідної для рішучого скоку на демократичний світ могутности, справа безсумнівна.

Останні випробовування атомової совєтської зброї на островах Вранґеля, — під боком Америки, — посилюють тривогу Заходу за майбутнє. Але про зростаючу небезпеку, звичайно, знають лише втаємничені. Пересічний громадянин Заходу ще й досі перебуває в щасливій несвідомості. Він не бачить хмари, яка купчиться на Сході і яка колись, цілком несподівано, новим Перл Гарбором, вдарить і на його батьківщину.

Напасницька зброя кується однаково в СССР, як і в країнах усього комуністичного бльоку. Малою але вимовною ілюстрацією посиленого зброєння сателітів є хоч би розповідь б. старшого ляйтенанта північно-корейського летунства Кук Сок Но, який в серпні минулого року прилетів на совєтському бойовому літакові МІҐ-15Б на південно-корейське летовище Кімпо. Тепер втікач перебуває в Нюарку, вчиться й має забезпечене майбутнє, бо отримав за непошкодженого літака сто тисяч долярів. Про свої пригоди розповів він співробітникові журналу „Ди Сатурдей Івнінґ Пост" Мартінові Л. Гросові (див. „Ди Сатурдей Івнінґ Пост" за 9 і 15 жовтня ц. р.).

Молодий, ледве понад двадцять років летун, відбув багато боїв з американськими літаками й, як сам признає, лише неперехідна для американців границя Манджурії рятувала його. Від листопада 1951 р., коли він скінчив вишкіл у совєтських інструкторів, до закінчення Корейської війни, він відбув 60 бойових полетів у з'єднаннях по 16-30 МІҐ'ів.

Кум Сок Но стверджує, що не китайські чи червоно-корейські летуни становили головну силу червоного летунства в Корейській війні, а росіяни. Ці росіяни були летуни шести реґулярних дивізіонів летунства СССР. Їхні літаки це найновішого типу МІҐ'и. Для закордону присутність росіян довго була недоведена, бо вони літали виключно над червоною територією. Після кожного нещасливого для них повітряного бою, росіяни негайно відшукували свої пошкоджені апарати й мертвих летунів і все забирали. Оповідач стверджує й порушення червоними умов перемир'я, коли вони нелеґально обсаджували кордон.

Північно-корейську армію (як очевидно й армію Китаю, а тепер Індо-Китаю), росіяни організували за своїм зразком. Зверхником її один час був герой СССР — Іван Козедуб, полковник російського летунства. Спочатку оповідач вчився в морській академії, де інструктори були також росіяни, які до кадетів-корейців говорили виключно по-російському.

Добір при вступі до військових шкіл дуже суворий. Зокрема пильно допитували кадетів, чи немає в них часом рідні у Південній Кореї. Тих, хто признався в цій „провині", ув'язнили й по них і слід загинув. У військових школах панує сувора дисципліна, якої пильнує начальство з Росії. У летунській школі, інструктором Кум Сок Но був капітан Ниченко, який витренував його керувати МІҐ'ом.

Росіян-летунів було дуже багато, особливо побільшилося їхнє число під час війни. У травні 1951 року дивізіон Козедуба, що нараховував 70 пілотованих росіянами апаратів, був кинений у бій проти американських літаків. Оповідач твердить, що понад 400 російських летунів вилітали у бої з манджурських летовищ Антунґ, Татунґо, Таепо, Півн. Мукден, Квантісн й Аншан. Їхні резерви були розташовані в Північному Китаї.

З корейськими летунами росіяни трималися гордо й відокремлено. У Тієнтсіні росіяни жили окремо, пили багато горілки й гуляли з китайськими дівчатами. У розмовах і навчанні підкреслювали вищість росіян, особливо російських апаратів, принижуючи Америку; навчали, що американські літаки нездалі, будовані капіталістичними фабрикантами.

Апарати росіян були непорівняльно краще обладнані, ніж ті, які вони давали корейцям. Лише росіяни мали на літаках радарні прилади. Коли один раз оповідач підійшов до такого МІҐ'а з радаром, то росіянин його брутально відштовхнув. Тож оповідач з певністю твердить, що кожний американський літак, збитий під час нічних рейдів (себто коли вживають радару), це діло російських летунів, які мали під час війни на фронті 400 МІҐ'ів (інші 400 були пілотовані китайцями, а 125 — корейцями).

Росіяни керували мобілізацією, вишколом, поводились в Азії, як в завойованій країні й почувають себе тут цілком безпечно. Колись корейці-летуни спитали росіянина-інструктора в Чонґіні, чому їхня академія не забезпечена від можливого бомбового нападу американців й отримали впевнену відповідь, що американці ніколи не будуть бомбувати Манджурію, щоб не викликати третьої світової війни.

Перша зустріч з росіянами була вимовна: грюкіт у двері й крики, щоб подавати „сул" (корейське вино). Проте на початку червона влада була досить лагідна й обережна. Корею називали демократичною (не комуністичною) країною. Все змінилось з 1948 року, коли членів демократичної чи інших партій, оголошувано за ворогів народу. Книги з Південної Кореї заборонено. Поведено наступ на релігію й успіх безбожництва був наявний. Усіх вчителів некомуністів вигнано з шкіл. Вивчання англійської мови було припинене. У підручниках з'явилося повно нападів на Америку й президента Південної Кореї. По всій країні ведено антиамериканську пропаґанду, а у війську сповіщено, що американці вживають полонених, як досвідний матеріял під час випробовування атомових бомб. У всій країні розснувала густо свою сітку таємна поліція й люди стали боятися розмовляти, „бо кожний сусід і друг може бути шпигуном або інформатором".

Втікач оповідає багато подробиць, але й досить наведеного тут, щоб уявити собі послідовність, в якою перековуються країни Азії на воєнні бази. Молодь виростає в комуністичному світогляді й стає слухняним знаряддям Кремлю. Кум Сок Но, особливо інтеліґентний, зрозумів забріханість пропаґанди, але він — виняток. Більшість стають щирими совєтськими патріотами, готовими покласти своє життя за майбутнє, яке несуть світові „доброчинці з Москви".

Невичерпні людські бази в Азії перековуються на армію проти ще вільного світу. Жахливі воєнні винаходи скріплюються сотками мільйонів готових на все вояків Далекого Сходу. Окрім офіційного війська комуністичних країн, готуються пробоєві відділи з населення країн, яких Москва заплянувала „звільнити".

Військові інструктори молодих корейців навчали їх, що „світова перемога буде здобута модерною зброєю, а не вірою". І цю модерну зброю Кремль дає задурманеному большевизмом світові..

ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ВЕЛИКОГО МІСТА

Великі американські міста ростуть непропорціонально внаслідок доплиbу свіжих імігрантів, як це раз-по-раз стверджують статистичні дані. Це стосується головно прибережних міст, як над Атлантиком, так і над Пацифіком. Одначе тому, що ці міста — це тільки центри, довкруги яких розміщуються різні скупчення „на периферіях", вони можуть бути показником для свідомих своєї цілі осіб, а то й родин та груп, як заплянувати своє життя на майбутність.

Нюйоркський департамент міського плянування опублікував статистичні дані, які настільки характеристичні своїми інформаціями, що прибирають загальніше значення. Іде просто про те, чи так зване „біле" населення зможе втриматися на провідному становищі в великих містах. Період для передбачення встановлений на двадцять років. Передбачування ще не становить факту, бо кожного року може статися якась несподівана подія, яка змінить теперішню підставу до висновків, одначе варто поважно призадуматися над спостереженнями департаменту плянування. А ці спостереження такі:

Упродовж двадцяти років, тобто від останнього перепису населення в 1950 р., до 1970 р., кількість населення в місті Ню Йорку зросте на 680,000 душ і охоплюватиме 8,570,000 осіб, тобто приріст населення становитиме 9%, при чому окремо рахується порто-ріканців, які або народжуються в Порто-Ріко і прибувають до Ню Йорку, або одно з батьків є уродженцем Порто-Ріка. Одначе, коли взяти до уваги расове відношення, то кількість білих людей зменшиться упродовж двадцяти років на 720,000 душ, а з цим зменшиться й відсотковий стан білих людей, — з 87,3% в 1950 р. до 72% у 1970 р. Зате зросте кількість небілого населення з 9,6% в 1950 р. до 14,5%, а порторіканців — з 3,1% в 1950 р. до 13,5% в 1970 р.

Департамент плянування приходить до висновку, що кількість білого населення в Ню Йорку охоплюватиме 60 відсотків, а небілого, вже разом з порторіканцями — 40 відсотків.

Самі цифри про відношення білого й небілого населення не мають великого значення для людей, що не застановляються над продуктивністю і працездатністю осіб без уваги на її расу. Одначе, хто досліджує статистику великих міст, той переконується, що особи, які дістають допомогу на життя з міських добробутових фондів, здебільшого походять з представників небілої раси або порторіканців.

Щойно, коли взяти до уваги цей факт, загал населення міста стає перед питанням: звідки набрати фондів на утримання безробітних, що приїздять до великих міст як іміґранти?

Для насвітлення цієї справи треба знову навести статистику віку, тобто працездатности населення великого міста. Відсотково білих осіб народжується менше, ніж небілих, а зокрема неґри і порторіканці виявляють непропорціонально великий приріст. Загально приймається, що людина є нормально працездатною від 15-го до 65-го року життя. В 1950 р. було в Ню Йорку 20,8% малолітнього населення, отже нижче від 15 років, і 7,7% осіб понад 65 років життя, — разом 28,5% таких, що не можуть повнотою заробляти на життя, і до утримання мусить хтось інший причинитися. У 1970 році передбачається 22,6% малолітніх тобто таких, що не мають 15 років, і 12,3% осіб понад 65 років — разом відсоток непродуктивних осіб становитиме 34,9, або кругло 35.

Кількість осіб понад 65 років в 1970 році збільшиться на 447,000 і становитиме 1,052,000. У 1950 році нараховувано 2,5% найбільш продуктивного населення, тобто у віці 15-64 роки, а в 1970 році кількість працездатних осіб відсотково буде менша, бо виноситиме 1,9, або кругло 2% на 35% непродуктивних. Це вказує, що працездатність, у порівнянні з непродуктивністю, буде зменшуватись враз із зменшенням білого населення. Отже, зменшене число продуктивних одиниць нестиме на собі тягар утримування непродуктивних одиниць, коли вони малолітні, а допомоги непродуктивним, коли вони постаріються. З цього дехто приходить до висновку, що треба буде притягати до праці старші особи, бо не буде кому обслуговувати непрацездатних міських людей.

Хоч нові винаходи підвищують видатність пересічного робітника, все ж таки пересічний громадянин мусить призадуматися, як може велике місто, яке притягає всякі елементи, дати собі раду з напливом населення, що, незвичне до міських відносин, не легко пристосовується до міського життя і тому іноді стає тягарем для корінного населення. Цей тягар полягає не тільки в утримуванні великої кількости непродуктивних осіб, але й в поборюванні всілякого роду злочинности, яка йде впарі з недостачею праці, мешкань, шкіл і особливо клюбів для молоді.

Оці міркування повинні в першу чергу стати предметом застанови для здорової частини нової американської спільноти, яка ще не погодилася з міським способом життя, вийшовши з примітивних відносин сільського оточення в Европі. Ці люди мають ще спроможність скласти собі свій життьовий плян на найближчу майбутність, зрозумівши, що нова країна — це вже їхня постійна батьківщина, а не хвилевий чи переходовий табір.

Обороняють закон про охорону дитячої праці

Ню Йорк, Н. Й. — Крайовий Комітет для охорони дитячої праці видав заяву, в якій твердить, що не можна шукати зросту числа злочинів малолітніх в тому факті, що закон забороняє фізично працювати тим учням, які недобре поводяться в вищих клясах середньої школи, або які не можуть собі дати ради з наукою в школі. Секретарка цього комітету, Ґертруд Фолкс Займенд, заявила, що немає причинових зв'язків між затрудненням і злочинами малолітніх. „Злочинність" молоді, — каже вона, — це наслідок багатьох причин, внутрішніх і зовнішніх, і тому треба брати до уваги ці всі причини, коли хочемо вияснити питання, чому зростає число злочинів малолітніх".

Однією з цих причин є також і праця малолітніх, яка на одних дітей впливає так, що творить їм увесь зміст життя і каже їм забути про вкладовування енергії на злочинні дії. Але деколи праця, яку не злюбить малолітній, може кинути його на шлях злочинів. Згідно з звітом комітету, в 1954 шкільному році було в ЗДА затруджених хлопців і дівчат у віці від 14 до 17 років коло двох мільйонів, а ще коло одного мільйона дітей працювали тільки вліті, під час шкільних ферій. Комітет поручає поліпшення законів для охорони праці малолітніх в тих стейтах, де вони недостатні, більшу опіку дітям в школах, забезпечення їм можливости закінчувати середню освіту та опікуватися ними, коли вони вже працюють.

Вол. Дорошенко

Є. Х. ЧИКАЛЕНКО

(З нагоди 25-ліття смерти)
(1861-1929)

(3)

Можна сміло сказати, що без Є. Х. Чикаленка ми, мабуть, не мали б на Наддніпрянщині українського щоденника, бо хоч у нас не бракувало грошовитих людей, а то й мільйонерів, проте ніхто з них не квапився з жертвами на українську пресу, а якщо й брався за якесь видання, то після одного-двох чисел відскакував, і часопис (напр., „Слобожанщина" в Харкові, або „Запоріжжя" в Катеринославі) соромно провалювався. А Чикаленко не щадив ні коштів, ні труду на видавання „Ради" й ніс тягар видання без нарікань, продаючи десятину за десятиною свого добре загосподарованого маєтку, щоб тільки покрити її дефіцит. В 1907 році продав він частину землі в Перешорах і дав на „Раду" 10 тисяч карб., в 1909 році дав 12 тисяч, в 1912 р. заставив київський будинок, щоб заплатити довги газети.

Правда, час від часу, допомагав „Раді" й наш філянтроп мільйонер В. Симиренко, але не в такій мірі, як би міг це зробити. (В 1907 р. Симиренко дав 5 тисяч карб. на „Раду"). Симиренко на старі літа нікого не приймав і полагоджував усі свої грошові справи через Вол. Мик. Леонтовича, а що цей і взагалі не був щедрий, а до того ще й не спочував напрямкові „Ради", яку вважав надто радикальною, то й не все можна було числити на Симиренкові карбованці. На Вол. Мик. Леонтовича не раз нарікав М. Грушевський, який теж рахував на поміч Симиренка для НТШ та інших цілей. Трохи допомагав Л. М. Жебуньов, але він не міг багато дати й уділяв із своїх достатків що міг, зате наполегливо збирав для „Ради" серед деяких грошовитих земляків. Одначе головний тягар ніс таки сам Є. Х. Чикаленко. Цю його жертву може оцінити лише той, хто розуміє, яку велику просвітньо-освідомну й національно-організаційну вагу має періодична, а особливо щоденна преса. Адже преса є важливим, а не раз головним, або й єдиним організаційним чинником у житті громадянства, особливо при браку леґальних політичних партій. „Рада" була, з одного боку, справжньою школою національного освідомлення й організаційного об'єднання та громадської праці нашого громадянства на Наддніпрянській Україні, а для багатьох українських письменників школою, де вони ставляли свої перші кроки, зокрема школою журналістики, де вироблялися наші газетярі, що їх ми на Наддніпрянщині з браку власної преси майже не мали.

Отож уже само видавання „Ради" увічнює Чикаленкове ім'я в літопису української культури. Євген Харлампович любив говорити, що він цінить патріотів, які полюбили Україну до глибини своєї кишені, у протилежність до тих, що присягалися в любові до глибини своєї душі, але на ділі нічим її не виявляли. Чикаленко належав саме до тих перших.

Попри свої клопоти з „Радою" знаходив „старий пан" час і на інші національно-громадські справи. Він відомий, як популяризатор, не тільки своїми „Розмовами про сільське хазяйство", але й „Розмовами про українську мову", що вийшли кількома виданнями під різними нагoловками. В них обстоював Чикаленко уживання рідної мови та обороняв її чистоту і правильність.

В останніх роках свого життя визначився Є. Х. Чикаленко також своїми „Спогадами" й „Щоденником", що їх видало львівське видавництво „Червона Калина". Ці його мемуари, поруч із „Сторінками минулого", є першоклясним джерелом для історії українського національного руху на Наддніпрянщині перед першою світовою війною. Без них негоден обійтися ні один історик цього руху. Написані вони дуже цікаво й живо і читаються, як справжня повість. Тепер вони виходять у Ню Йорку другим виданням заходом УВАН.

Але Євген Харлампович славний був не тільки як популяризатор, філянтроп і мемуарист. Він займає в історії новітнього українського руху видатне місце й як громадський діяч. Я вже згадував за його участь в українських громадах в Одесі й Києві в Загальній Українській Організації та в першій леґальній українській партії. За Столипінської реакції, коли леґальне існування українських політичних партій в Росії стало неможливим, Євген Харлампович бере участь в утворенні законспірованого „Товариства Українських Поступовців" (скорочено ТУП), що об'єднувало перед першою світовою війною все поступове українське громадянство Наддніпрянщини.

Об'єднання це нагадувало більш-менш галицько-українську національ-демократичну партію, але було воно не партією, а свого роду вільною спілкою, куди входили й люди далеко радикальніших поглядів, ніж галицькі, як їх дражнили їхні противники, „на цаль" демократ. В усякому разі наддніпрянські й наддністрянські демократи стояли близько себе. Об'єднувала їх визначна особистість М. С. Грушевського, що був ніби подвійним амбасадором — у Києві галицьким, а у Львові наддніпрянським. Отож поруч М. Грушевського, Іллі Шрага, Вол. Шемета, Вол. Леонтовича, Ол. Лотоцького, С. Єфремова та ін. видатну ролю в ТУП'і грав і Є. Х. Чикаленко, як правдивий муж совіту. До його розважного слова, до його мудрої думки, розумної, засновaної на досвіді поради уважно прислухалися всі місцеві українські діячі. Завдяки своєму тактові тішився Чикаленко великою симпатією й пошаною в усіх колах українського громадянства, не виключаючи й молоді. Дім його — зимою в Києві, влітку — в полтавському маєтку в с. Кононівці на Пирятинщині був свого роду всеукраїнським клюбом. Тут збиралися визначні представники й старшого й молодшого покоління, обговорювалися різні політичні, громадські, літературні й наукові справи та в результаті цих розмов і суперечок поставали всякі пляни, які опісля реалізовано в формі того чи іншого підприємства або видавництва. Тішився Євген Харлампович також загальною пошаною в Галичині, яку доводилося йому відвідувати у різних громадських справах, що мали загальноукраїнське значення. Так, коли напередодні війни загострився конфлікт між проф. М. Грушевським і галицькими політиками на ґрунті неоднакового розуміння завдань української політики в Австрії, що довів до кризи в Науковому Товаристві ім. Шевченка, де головою був М. Грушевський, Євген Харлампович був одним із трьох миротворців, що їх вислав ТУП до Львова. Разом із ним приїздили тоді Вол. Мик. Леонтович і Вол. Мих. Шемет.

Як визначний український національний діяч, Є. Х. Чикаленко був очевидно на великому підозрінні у царської адміністрації. Не можучи причепитися до його леґальної культурницької роботи, не минала вона жадної нагоди, щоб не поставити цій роботі якусь перешкоду. Конфіскувала газету або накладала на неї штрафи за трохи гостріші статті, переслідувала передплатників і читачів тощо.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Посвячення домівки Кредитової Кооперативи „Самопоміч".

У День Подяки, 25-го листопада ц. р., відбулося посвячення власного дому Кредитової Кооперативи „Самопоміч" при 68 Іст 7. вулиця в Ню Йорку. Акт посвячення мав місце в просторій залі бюра Кредитівки на першому поверсі. У посвяченні взяло участь коло 80 осіб. Після акту посвячення присутні подалися на другий поверх до домівки Відділу Організації Українців Америки „Самопоміч", де старанням управи цього відділу відбулася святочна вечеря.

У вечері взяли участь члени управи централі й відділу „Самопомочі", члени дирекції й контрольних органів кредитівки „Самопоміч", представники різних українських організацій, товариства і інституцій та приватні гості, члени „Самопомочі". Після спільної молитви та благословення страв, присутніх привітав голова, нюйоркського відділу „Самопомочі", проф. Михайло Лисогір, покликавши на тостмайстра голову централі „Самопомочі" п. Юліяна Ревая, який поінформував зібраних про діяльність кредитівки. Вона постала при нюйоркському відділі „Самопомочі", як щаднично - позичкова каса на зразках і за статутом американської Кредитової Юнії, якої вона є членом і контролі якої вона підлягає. За короткий час свого існування (три роки) вона дала своїм членам позик на суму майже чверть мільйона. Вклади її членів теж виносять чверть мільйона долярів. Її постійний ріст і зразкова фінансова господарка знайшла признання контрольних американських чинників, які з увагою і задоволенням слідкують ріст свого нового члена. Кредитівка „Самопоміч" за короткий час своєї діяльности спромоглася вийти з дотеперішнього тісного приміщення та купити власний, гарний дім за 16 тисяч долярів. Відновлений коштом 4 тисяч дол., цей дім дає приміщення кредитівці, централі й відділові „Самопомочі", відділові „Провидіння" та видавництву „Книгоспілка". Побудована на засаді паїв (шерів), кредитівка „Самопоміч" стала першою того роду українською фінансовою установою на терені Ню Йорку не лиш як щаднича каса, але й як позичкова інституція, що дає своїм членам — приватним людям і установам позики на догідних умовах. Завдяки її кредитові багато наших людей мали змогу відкрити свої підприємства й варстати праці, придбати власні доми, чи наладнати інші фінансові проблеми. Між іншим з її кредитів скористав і Український Технічно-Господарський Інститут, що розпочав саме свою научну діяльність на правах американських шкіл того типу.

З численних промовців, що забирали голос під час вечері, на увагу заслуговує передусім виступ предсідника УНСоюзу і заступника голови УКК п. Дмитра Галичина, який сказав, що кожний прояв росту української сили треба привітати. Сила українського елементу на американському терені тимбільше потрібна, що в світовій політиці ростуть тенденції за концепцією мирного співіснування вільного світу з Совєтським Союзом. Ці концепції з европейського континенту знаходять сприятливу почву на американському терені, як про це свідчать останні вибори.

Представниця ЗУАДК п-ні Венцаль з трудом могла пізнати в сьогоднішніх членах Кредитової Кооперативи тих скитальців, що кілька років тому прибули до Америки. Живучість, енергія й активність цих людей тепер така різна від їх апатії й пригноблености під час виходу з корабля.

Представник Об'єднаного Комітету Українців м. Ню Йорку п. Захарчук підкреслив факт, що оце вперше українська усванова закупила дім власними силами й засобами, не простягаючи руки до громади.

Були ще промови від Союзу Українок (п-ні Пелешок), від Українського Лікарського Т-ва (д-р Осінчук), від Об'єднання Українських Вояків (д-р Козак), від кооператорів (дир. Шепарович), від управи Народного Дому (д-р Вишиваний), від українських бизнесменів (п. Пастушенко), від б. вояків У. П. А., від відділів „Провидіння" (п. Керецький), від Т-ва „Дністер" (В. Варагура), від УТГІ проф. Гаврилюк. Були теж привіти від приватних людей.

Проведена під час вечері збірка на дітей в Европі дала суму 68 долярів.

Товариськими розвагами й концертовою частиною закінчився цей симпатичний вечір.

вб.

Геммонд, Індіяна

Листопадове Свято і Сороклітній Ювілей УСС

Як і минулих років, так і цього року Українська Громада в м. Геммонд, Інд., гідно відсвяткувала день Листопадового Зриву в неділю, 31. жовтня ц.р. Цьогорічне Листопадове Свято відбуто разом з сороклітнім ювілеєм Українських Січових Стрільців.

Святкування Листопадового Зриву і ювілей УСС започатковано Молебнем в місцевій українській православній церкві св. Архистратига Михаїла в намірені українського народу і Панахидою за упавших воїнів всіх українських армій і всіх борців за волю і українську державність. Молебень і Панахиду по Службі Божій відправив о. Павло Дармоць, який теж виголосив з тієї нагоди високопатріотичну проповідь. Пополудні в годині 4-ій в церковній залі відбулася Святочна Академія в честь Першого Листопада і сороклітнього Ювілею УСС. Академію започатковано американським гимном, який відспівав чоловічий хор православної церкви під управою о. П. Дармоця.

Вступне слово в англійській мові виголосив п. Джан Солян. Головним промовцем був колишній УСС, учасник наших визвольних змагань, відомий в шікаґовській окрузі громадський, а зокрема союзовий діяч, інж. Степан Куропась з Шікаґо. Промовець пригадав історичні листопадові дні, а також вказав на великий державно-творчий вклад Українських Січових Стрільців у відбудові української державности в роках 1917—1920.

Чоловічий хор під управою о. Павла Дармоця відспівав кілька стрілецьких пісень. Ганна Залуцька і учениця Емілія Возняк віддеклямували відповідні вірші.

Під кінець програми виступив з гарячим апелем до нашої громади п. Антін Маленький, один з найстарших піонерів на українській громадській ниві в нашому місті й околиці, який сказав, що від щирого серця радіє, що його сороклітня праця в нашій громаді нарешті увінчалась успіхом і сьогодні наша громада, як складова частина нашої загальної української громади в Америці, працює для визволення нашої батьківщини — України.

Цьогорічне Листопадове Свято, а також сороклітній Ювілей УСС підготовив Громадський Комітет, до якого входили представники української православної парафії з о. П. Дармоцем і представники місцевого відділу Українського Конгресового Комітету з п. Залуцьким на чолі.

Свято закінчено українським національним гимном.

І як належиться з нагоди Листопадового Свята і Ювілею УСС, серед учасників переведено збірку на українських військових інвалідів, яка дала у висліді 38 долярів і 50 центів. Збірку на інвалідів переслано через Український Конгресовий Комітет.

Цьогорічне Листопадове Свято і Свято Сороклітнього Ювілею УСС зробило на всіх його учасників якнайкраще враження і залишило приємний спомин на довгий час.

Андрій Касянчук.

Картерет, Н. Дж.

Листопадове Свято.

Громада при українській православній церкві св. Димитрія в Картерет, Н. Дж., обходила Листопадове Свято в неділю, 7. листопада ц.р. В церкві були відслужені поминальні Богослужби за душі учасників Листопадового Зриву і всіх дальших визвольних змагань українського народу та за душі мучеників за святу ідею його визволення й державности. Ввечорі в авдиторії публічної школи відбулась академія при участи старих і декого з нових імігрантів. Промову про значення Листопадового Свята сказав о. Іван Гундяк в українській і англійській мовах.

Концерт почався американським, а закінчився українським гимном. Диригент церковного, жіночого й дитячого хорів, п. Йосип Рейнарович, зложив програму свята з пісень та деклямацій, що зображували духа бійців і незламну волю народу нашого добути державність. Одні пісні навівали на присявних незабутні спомини про борців-героїв поляглих на полі слави, інші сповняли їх серця гордістю і вірою, що „засяє сонце золоте" і народові нашому „усміхнеться доля". Хор вив'язався зі своїх завдань гарно, а виступ дітвори з піснями й деклямаціями викликав незвичайно миле враження, бо, окрім двоє діточок, що прибули до нас недавно, всі учасники дитячого хору — правнуки і внуки наших старих імігрантів. Може не кожне слово пісні розуміли, але серцем відчували значення пісень і поем. (У нас багато дітей мішаних подруж). Свято влаштоване безфанфарно, скромно, але достойно, залишило гарні спомини, оживило ті мрії, що їх леліє кожне українське серце „про долю, волю Вітчини". — Перед концертом і після в місцевому часописі і в „Перт Амбою Івнінг Нюс" про свято були репортажі.

Під час поминального Богослуження в церкві зібрано $14.64, під час академії зібрано добровільними пожертвами $65.85, видатків було $10.00. Залишилось $70.49. Цю суму розділено — для УККомітету, призначуючи на його працю $45.49, а для Українських Воєнних Інвалідів $25.00.

І. Г.

Филаделфія, Па.

Зустріч ветеринарних лікарів.

Дня 13 листопата ц. р. відбулася в Филаделфії, в кімнатах горож. клюбу, друга з черги зустріч вет. лікарів з південно-східніх областей ЗДА. — Зустріч в загальному, обіймала дві точки: 1.) Справи фахового змісту і дискусії над ними, та 2.) Товариську зустріч, на котру прибули теж і дружини вет. лікарів. Крім цього, в першій частині, присутні мали нагоду, прослухати речеву доповідь (з клін. дерматології), спеціяльно запрошеного, д-ра Краля, професора Пенсилвенського університету, який пояснення свої подавав в супроводі надзвичайно удалих, кольорових світлин. — Після привітання присутніх д-ром Цегельським промовляли ще інші колеґи і гості, в повному зрозумінні для справи фахової консолідації, як рівнож організації українського, загального суспільного життя. — Зустріч зробила на присутніх миле враження. Було б тільки побажаним, щоби на будуче починати сходини для фахових справ перед полуднем, щоби, дати учасникам змогу свобідніше і докладніше обговорити актуальні професійні та громадські проблеми.

Організаторам зустрічі: д-рам Цегельському, Ґелеті і Гільові, та паням за безкорисну працю около прийняття, професорові д-рові Кральові за труд і симпатичну поставу до з'їзду укр. вет. лікарів, та всім ветер. лікарям, які прибули на цю зустріч — належиться щире признання.

І. Крупський, вет. лікар.

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч членів, є такою передовою народною установою американських і канадійських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до УНСоюзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У СПРАВІ ЗБІРКОВОЇ КАМПАНІЇ „СВОБОДИ"

Дотеперішні звіти із збіркової кампанії на пресовий фонд „Веселки" вказують на зрозуміння серед загалу членів УНС та читачів „Свободи" для так важної справи.

Але ніхто не заперечить, що збірки на пресовий фонд, це засіб надзвичайний тоді, коли все інше заводить. Нормальним засобом санації видавництва було бзбільшення числа передплатників „Свободи", піднесення передплати на „Свободу" та впровадження окремої передплати на „Веселку", як і дальша розбудова відділу оголошення.

Але між тими двома скрайними засобами існують деякі можливості санації видавничих справ через що так висловлюся „ущільнення" статутових постанов про передплату „Свободи".

Кожного мусить вразити, що коли число дорослих членів Українського Народного Союза виносить поверх 41 тисячу, то число членів, що передплачують „Свободу", виносить тільки 16 тисяч.

На ту різницю — 25 тисяч — складаються: звільнені статутом від передплати — жінки, члени роджені в „Новому Світі" та члени звільнені тимчасово від передплати тому, що живуть з іншим передплатником „Свободи" чи з інших причин. Слушною є постанова про звільнення від обов'язку передплати жінок — членів УНС, якщо вони живуть в домашній спільноті з другими членами, що передплачують „Свободу". Слушним є також звільнення від передплати члена, родженого в Америці, якщо він не уміє читати по українськи. Але тоді вистачить підтягнути їх під катеґорії осіб, що живуть у родинній спільноті з другим членом, щи передплачує „Свободу" згл. членів, що не уміють читати по українськи. Не має зовсім причини звільняти від обов'язку передплати жінок - членів, щи не живуть у родинній спільноті з іншим членом - передплатником, та членів, роджених у Новому Світі, що вміють читати по-українськи.

Коли б усунути ті дві аномалії, можна б дістати напевно деяку скількість членів - передплатників.

Зовсім слушним було б, щоби впровадити для членів УНС, роджених у Новому Світі, що не вміють читати по українськи, обов'язок передплати „Ukrainian Weekly". Коли б установити для них річну доплату до членської вкладки у висоті 1.50—2 дол., то це далоби поважні касові вшливи, при невеликім видатку.

По надто це зв'язало б маси молодих членів тісніше з Українським Народнім Союзом та з Українським життям взагалі.

Надто варто б устійнити передплату на „Веселку" для людей, що не є передплатниками „Свободи", або мали б діставати саму „Веселку".

Ті всі заходи, — які до часу найближчої конвенції УНС належало б переводити в життя шляхом морального впливу на згадані групи членів та шляхом аквізиції передплати між згаданими групами членів — повинні значно поправити фінанси „Свободи" та її додатків і позволили б на їх дальшу розбудову.

Д-р Роман Верес.

КУДИ МИ ЗАВЕРТАЄМО?

Недавно у щоденнику „Свобода" було вміщено статтю п. ред. Мудрого під наголовком „На попелищах національної революції", про яку хочемо подати кілька критичних зауваг. По-перше, вважаємо невдалою саму назву статті, бо що таке попелище? Це, коли щось згоріло, дим розвіявся, а залишилася лише купка попелу. Чи так є з нашою національною революцією 1917—20 рр.? Ні, не так. Окупант заняв нашу національну територію, а уряд і військо — найактивніша частина нації — відійшли за межі своєї батьківщини, але не капітулювали. Вони зберегли традиції нашої державности, створили наукові інституції і високі школи і не лише своїми політичними виступами, а навіть самим фактом перебування в еміґрації просовували українську проблему в опінії західньо-европейських країн, а головне — змушували большевиків іти на поступки. Те, що є тепер під большевиками бодай формою українською, є як раз доказом того, що наша національна революція не пішла з димом, бо не попелище змушувало кремлівських диктаторів до поступок, а традиції української державности та її кадри, що працювали в УВО, поверталися на батьківщину, де організували виступи проти окупанта, ширили національну ідею чи просто погибали в лабетах НКВД, але це все разом робило українську проблему живою і загрожуючою та змушувало большевицький режим з нею рахуватися. До цього змушували також дії УПА і новітнього підпілля. Оті кадри національної революції ми й сьогодні бачимо на керівних становищах, серед активних українських діячів; бачимо живе коріння національної революції, що весь час випускає паростки — слабші чи міцніші, це ми можемо критикувати, але не пускати усе з димом.

Щодо змісту, ця стаття так само не на часі, бо як раз у листопаді ц. р. минає 20 років з дня смерти бл. п. проф. М. Грушевського, і наш обов'язок цю дату відповідно відзначити, бо М. Грушевський був українцем великого формату і має заслуги перед нацією. Він, як історик-науковець, вирізьбив маєстат нашої нації. Одною „Історією України - Руси" він створив невмирущий фундамент, на якому нашим обов'язком є збудувати гідну будівлю самостійної української держави. Ця праця знана на цілий світ і є коштовним національним скарбом.

А. Гудовський.

ЩОСЬ НЕБУДЕННЕ

(Фейлетон).

І подумати, яке диво! Іде оце Петро Гребінь вулицею та усміхається. Я йому назустріч, і очі протираю: Петро Гребінь, чи не Петро Гребінь? Та він же. Тільки як це можливо, щоб Петро Гребінь так усміхався? Шостий рік його зустрічаю на давнтавнських стрітах як уосіблення суму. Довкола галасливі порторіко, гамірливі жиди, простодушні слов'яни, а Петро Гребінь як нецьогосвітній поміж цим збродом бродить, голову понурив... Не захопив його дух часу. Не заступила тугу за зеленими горами туга за зеленими... долярами.

Стану, було, розраджувати.

— Дивіться, Петре, яке диво, скільки цього народу на світі.

— А ти самотній! — каже.

Зупинимося на бруклинському мості — перед нами внизу хмародери Мангетену — кажу — яка велич! Наче різьблені альпейські скелі. Тямите?

— Я Карпати тямлю — каже. — Зелені верхи, і ще верхи. Як сонце заходить, ліси багровіють. А потім поволі меркнуть. Тускнуть кольори. Темна синь стає ще густіша, важка. Потім у якійсь миті синь тоне в темінi. Темніють гори під зазореним небозводом.

То станемо з Петром Гребенем над морем. Від людей відбрели. Ні душі. Позаду нас гайок, над нами сонце, а під ногами, аж до обрію, море.

— Як любо — кажу. — Змиває море журу з серця.

А він:

— Читав недавно записки Коцюбинського з подорожі за кордон. Не те чуже море. Сіре, безрадісне...

А оце усміхається Петро Гребінь, ще й ручкається по молодецьки. Гляджу я підозріло, чи, бува, з туги тієї не заблукав думками задалеко.

— Ге — кажу — щось це ви незвичайні. Щось небуденне сталося.

— А небуденне — каже.

— Та що ж це?

— А так. Раз наші виграли.

— Та невже ж? Хто? „Леви"? „Україна"?

— Щось більше.

— В Американськім Комітеті нарешті свою резолюцію пропхали?

— Щось більше!

— Ще раз вписали в конґресовий рекорд, що є й Україна в світі?

— Щось більше.

— Ну — кажу — ледве чи може вже бути щось більше.

Ой, може — каже він — то сталося раз так, що ми витримали на рінґу з великаном... Давид маленькою та гострою плиткою положив Голіята.

— Не второпаю — кажу.

— А в того силача — продовжає Гребінь, присівши на лавочці край скверику та й мене припрошуючи — а в того силача світ увесь у кишені. Мільйони в його кишені. Що захоче, зробить, кого захоче, полонить. От і забрав мені двох унуків.

— Ну, не забрав — продовжає Гребінь, а я слухаю, наче казку розказувати став. — Живуть вони з нами, з сином, з невісткою, весело щебечуть. Але душі їм забрав. Воно тільки зі школи, з'їло що та до мене любенько:

— Діду, дайте „дайма".

Давав я й не питав, навіщо. Прибігне воно за хвилину з будки, сяде в куточку й читає. Журналики такі розмальовані купували.

Глянув я на тії книжечки та й за голову схопився. Та невже ж отаке для дітей пишуть? Про злодійства, вбивства, напади, грабунки, обман, насилля і всяку погань? І все розмальоване! Та невже ж я на оте щоденно по даймовіdва даю? А воно і в батька ухитриться вирвати монету, і в матері внучка випросить. Як підрахувати, на місяць інколи 5—6 долярів покотилося на цю погань!

— Посварилися внуки з дідом — розказує Петро Гребінь — за ворога його мають. Не дав більше грошей. Пішов, накупив своїх книжок, що було. Те, мов, читайте, своє письмо знаєте!.. „Лиса Микиту" Франкового та внук прочитав. Аж пригнуло хлопця до столу, до ночі сидів. Дайте, діду, ще таке, — каже. Та що ж я йому дам? Та чим же нам з отим силачем рівнятися, з його журнальчиками пишними та безпутящими, за копійку продаваними? Забрав він душу моїм внукам, полонив, і не відбереш...

Поникла з жури голова мого співрозмовця. І мені невесело. Але, на щастя, казки, звичайно, кінчаються „гепі ендом"...

— Аж приходить раз газета — став докінчувати Гребінь. — А в ній, очам не хочеться вірити, а в ній ще й газетка для дітей. Не розмальована, та чепурненька, з рисуночками. Зраділо серце. Поклав я оту ґазетку на стіл та жду онуків. Наче той рибалка підглядаю, чи хопить рибка примaну. А воно прибігло, понишпорило, на журнальчик і не гляне. І другий номер прийшов. Поклав я його між оті розмальовані „камікси" внукові і жду. Понишпорив онук, натрапив на те і став розглядати. А потім як зачитався, зачитався... Сиджу я, запер віддих, зорю. А там і внучка підійшла. Вже в двійку читають.

— А де перше число? — питає мене внук, докінчивши.

Дав я і перше. І оце вже третє читаємо. То сяде внук по правій, внучка по лівій. А дід посередині. А перед ними „Веселка"... А в тій райдузі проміниться рідна земля, її минуле, гомонить забута мова. Вже діти про „камікси" й забувають. І скажіть, чи не поборов Давид Голіята? Чи не сталося щось небуденне?

Клим Булька.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що приклали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 38.

Ім'я	$
Н. Бобечко, Кліволенд	$5
В. Куцан, Шікаґо	5
Л. І. Одежинські, Фила.	5
А. Патра, Дітройт	5
О. С. Колесса, Торонто	5
Д-р П. Попадюк, Мінеап.	5
М. Балабан, Гавстон	5
В. Трачук, Торонто	3
О. Пастернак, Гемтремк	3
Д-р М. Зарицький, Бруклин	3
І. Кухта, Кліволенд	3
А. Лотоцька, Дітройт	2.50
Р. Сухий, Річмонд Гілл	2
Д-р М. Гой, Нюарк	2
А. Когут, Йонґставн	2
А. Мінко, Акрон	2
С. Золя, Гемтремк	2
І. Гриців, Амстердам	2
А. Сокач, Мілл Гров	2
Ю. Клімовська, Елмайра	2
Л. Бобинський, Филаделфія	2
С. Наконечна, Шікаґо	2
С. Курдидик, Торонто	2
М. Шаблій, Шікаґо	2
В. Рудий Ітака	2
Д. Волощук, Мелровс Парк	2
І. Заваликут, Сиракюз	2
П. Гиля, Елизабет	2
М. Кашинська, Спрінґ Валей	2
К. Джорджія, Ню Йорк	2
Є. Мацак, Джерзі Сіті	2
М. Прокоп, Ню Йорк	2
М. Луцький, Фила.	2
І. Пігуляк Сиракюз	2
С. Пиликишин "	2
Я. Трач "	2
М. Кузьма "	2

Ім'я	$
Р. Вайда, Бофало	2
М. Муцківський "	2
А. Кобрин "	2
Г. Гіна, Ню Гейвен	2
М. Гузар "	1.25
І. Була, Бофало	1
М. Макогін "	1
С. Грегуляк "	1
С. Град "	1
В. Кметь, Ню Бронсвік	1
В. Павлишин, Кліволенд	1
І. Бобела, Ст. Джосеф	1
О. Сушків, Елизабет	1
С. Микита, Еддистон	1
В. Курилко, Сиракюз	1
Л. Курилко "	1
Т. Шкляренко "	1
М. Яворський "	1
А. Лаба "	1
Н. Лесюк "	1
В. Смага "	1
М. Снігур "	1
М. Клюсик "	1
Н. Клюсик "	1
А. Чернявська, Шікаґо	1
А. Чернявська, "	1
М. Борицький, Бофало	1
В. Войціховський, Торонто	1
Сердюк, Менчестер	1
С. Мамчур, Дітройт	1
Н. Баланчук, Шікаґо	1
П. Решетник, Шікаґо	1
Разом	$ 135.75
Раніше проголошено	3,312.96
Разом вплинуло на фонд „Веселки".	$3,448.71

Ню Йорк домагається флюоридації води

Ню Йорк, Н. Й. — Департамент Здоров'я у своєму звіті Міській Раді Ню Йорку стверджує, що найкращим і єдиним засобом проти нищення зубів є пиття флюоридованої води. Коли додати до мільйона частин води одну частину флюориду, то це заощадить батькам дітей мільйони долярів, які вони мусять видавати на лікування їхніх зубів, — сказано у цьому звіті. Департамент Здоров'я вказує, що стан здоров'я зубів у населення тих міст, де є флюоридована вода, поліпшується на 60 відсотків. Найкращі зуби матимуть діти, коли від народження питимуть флюоридовану воду, але стан здоров'я зубів значно покращає і в старших осіб, коли вони питимуть тільки флюоридовану воду. Міська Рада Ню Йорку мусить ухвалити пропозицію департаменту здоров'я, а Комісія Видатків мусить признати потрібні фонди на закуп флюориду і відповідного устаткування.

Гелікоптери перевозять пасажирів

Ню Йорк, Н. Й. — Нюйоркські Повітряні Лінії почали перевозити пасажирів із Ню Йорку до Ню Бронсвіку, Н. Й., і поширили рух гелікоптерів, які курсують між Ню Йорком і Перл Ріввером, Н. Й. Гелікоптери будуть перевозити також сироватку проти дитячого параліччу та проти сказеннини, якої численні випадки занотовано в цій країні. Щодня будуть відбуватися два лети гелікоптерів із летовищ в Ню Йорку до Перл Ріверу і назад. Між Ню Йорком і Ню Бронсвіком кожного дня відбуватимуться три лети: два пасажирські і один для перевозу товарів. Першу стацію для гелікоптерів створено в Ню Бронсвіку — районі, що зростає як промислова округа.

Третє покоління вчиться танцювати

Дітройт, Міч. — „Ди Дітройт Нюз Пікторіел Меґезін" з 7-го листопада на двох сторінках вмістив сім знимок, в яких показано, як панна Іванна Драґінда навчає групу з 40 українських хлопців і дівчат українських народних танків. Всі її учні — це здебільшого вже третє покоління, яке в національних строях з завзяттям вчиться виконувати „присюди" та танцювати аркана. Це навчання відбувається в залях Дітройтського Міжнародного Інституту. Між чотирилітніми учнями панни Драґінди є Кларенс Мессон і Дейвід Мартин.

Зі Спорту

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

СІЧ — КОСТЕК С. К. 1:0 (1:0)

Елизабет, 28 листопада. — Тяжко запрацьована перемога Січі в першій грі за Чашу Аматорів Америки. Маючи перед собою сильного противника всі Січовики совісно гарували і були технічно кращою дружиною. Обидві команди мали силу в своїх дефензивних формаціях, так, що й січовому нападові не легко було пробиватись до ворожих воріт. Напад Січі, головно в першій півгрі, пописувався гарними акціями (Федишин, Вітюк) і, на мою думку, тільки втратив на силі після неоправданих змін у другій половині.

Вже в перших хвилинах Січ добуває провадження зі стрілу Маланчука, коли воротар випустив з рук сильний м'яч. Оборонні лінії Січі, де домінував Олинець, втратили в першій половині, внаслідок зудару з брутальним змагуном (ч. 3) Костека, завжди працьовитого і невтомного Панкевича.

Наш „динамовець" — (так його „величають" співзмагуни) потерпів контузію коліна, і брак Панкевича багато заважив на дальшому ході гри.

По зміні поль акції нападу не клеїлися і розбивалися на добрій помочі і обороні противника та дали в сумі замало стрілів по воротах, тоді коли наступи Костека стали більш небезпечними. Січовики зуміли гарною і завзятою грою вдержати перемогу і право на дальші гри за чашу.

Суддя був неріщучий і робив підозрілі „похибки".

В. С.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

ВІСТІ ЗІ СФУЖО

ОЛЕНА ЛОТОЦЬКА НА З'ЇЗДІ ЛУКЖ І БУК В ЕДМОНТОНІ

На запрошення Ліґи Українських Католицьких Жінок Канади Олена Лотоцька взяла участь в Епархіяльному З'їзді БУК і ЛУКЖ у днях 23-26 листопада в Едмонтоні. Дня 23-го листопада вона промовляла на сесії Ліґи на тему „Зв'язки з міжнародніми жіночими організаціями". У четвер, дня 24-го листопада вона виступила на спільній сесії Братства Українців Католиків (БУК) із доповіддю про конґрес Міжнародньої Жіночої Ради в Гелсінкі та об'їздку наших центрів в Европі.

ПАН - ПАЦИФІЧНИЙ КОНҐРЕС НА ФІЛІППІНАХ

При кінці січня 1955 підготовляється конґрес Пан-Пацифічної Асоціяції Жінок у Манілі. Конґрес іде під гаслом „Економічна і суспільна співзалежність" і має за завдання затіснити господарські і культурні звязки країн над Тихим океаном.

Союз Українок Австралії дістав запрошення до участи у цьому конґресі.

Пресова Референтура СФУЖО

Хроніка українського життя

В Бельгії

УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ В ДНІ КОМБАТАНТА В ЛЬЄЖІ

Останнім часом українське життя в Льєжі, Бельгія, позначилось цікавою подією: участю українців у традиційному бельгійському комбатантському святі. Після світової війни бельгійські комбатанти з усіма бельгійськими, як рівно ж і громадськими організаціями міста Льєжу влаштовують 15 серпня церемоніяльний похід до форту Льон Сен, для вшанування пам'яті героїчних бельгійських вояків, що разом зі своїм командиром загинули в цьому форті під час першої світової війни. Запрошення брати участь в цьому поході щороку діставало й Товариство бувших українських вояків, від часу його заснування в Бельгії. Таке запрошення одержало воно й цього року і підготувало до участи в процесії один з найбільших відділів — льєжський на чолі з головою відділу, старим вояком армії УНР, сотником Трохимом Бидловським.

На місці свята промовляв представник бельгійського військового міністерства. Голова міста та інші урядовці під звуки королівської військової оркестри складали вінки. Прийшла черга й на українців.

— Давні українські комбатанти! — лунає проголошення. Дві жінки в українських національних убраннях з квітами наближаються до монументу, куди підійшли сотник та хорунжий з українським прапором. Сотник взяв у жінок квіти і поклав біля монументу, а хорунжий на знак пошани поляглим схилив прапор. Після хвилинної мовчанки, вони відійшли на свої місця, даючи місце дальшим делеґаціям. Коли квіти від усіх делеґацій були зложені, учасники свята під звуки бельгійського гимну продефілювали біля монументу. Участю у святі Товариство бувших українських вояків у Бельгії заманіфестувало збереження своїх військових традицій та свою приязнь до гостинного бельгійського народу.

Шукають Своїх Рідних

Увага: Зголошуючись на розшуки до З.У.А.Д. Комітету, треба на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковано прізвище особи, яка Вас, чи яку Ви шукаєте.

Зголошуючись на розшуки, не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАД Комітету, адресу якого подано при кінці.

ГРУПА ЛИСТИ ДО:

20534 Михайло Андрієшин мойого вуйка, брата моєї мами, Михайла Чуха, сина Гриця з села Угольна, пов. Стрий, котрий виїхав до ЗДА перед I світ. війною та мою дружину Христину і сина Івана Андрієшин, які в 1944 р. були вивезені до Німеччини.

20534 ЗУАДК у важливій справі п. Івана Яремчука.

20536 Остап Ревуцький Маланію Павловну Сеник зі села Ожіговци, окр. Проскурів, до упадку Німеччини, перебувала у Берліні.

20537 Катерина Чех приятельку-знайому Теклю Сидорську, що мешкала у французькій зоні Німеччини та виїхала з Діц — ДП табору під кінець літа 1951 р. до ЗДА.

20538 Юрій Левицький паню Охримович, доньку д-ра Степана Рудницького.

20539 ЗУАДК у важній справі Василя Бурсак.

20540 Іван Гербель Ілька Кушніренко.

20541 Петро Шкварок Андрія Мойсея зі села Зубриць, пов. Бучач. В 1944 р. перебував в Австрії зі своїми синами, та Василя Шкварок зі села Скінка, пов. Бучач, який виїхав до ЗДА більше як двадцять років тому.

20542 Стефан Кісіль з Англії родину батька Гринька Кісіль з села Піски, пов. Львів.

20543 Іван Сава з Бразилії кума Василя Коцура, який виїхав до ЗДА в році 1947 з Відня.

20544 Захар Глива із Австрії брата Стефана Гливу, що в 1924 р. виїхав до Канади а пізніше до ЗДА.

20545 Іван Киськів з Юґославії Тимка Пришляка з села Волщина, пов. Вібрка, який еміґрував до ЗДА в 1907 р.

20546 Наталія Малько з Канади рідних або знайомих з міста Києва.

20547 Юрій Ширбан з полтавської области Марію В. Мінюк.

20548 Юлія Лупійчук тітку Анастазію зі сином Михайлом і дочкою Іреною.

20549 Анастазія Кисилишин сестру Анастазію Гришканич та кузинів Миколу Кузьму і Михайла Когут зі села Розлуч.

20550 Дмитро Радійовський односельчан Стефана Усбаль який виїхав до ЗДА в 1927 р. та Івана Ставарчика зі села Суковате.

20551 Ф. Нечипорук з Корця, Волинь, який тепер проживає в Уруґваї свойого свояка Дмитра Мельника.

Голоситись до:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, INC.
P. O. Box 1661, Phila. 5, Pa.
Злучений Український Американський Допомоговий Комітет

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БАЛТІМОР, МД. — Т-во ім. І. Франка 337 відд. повідомляє, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, о год. 12-ій в полудне, в залі української церкви, 524 Со. Волф Стріт. В програмі: звіти Т-ва та зі забави і вибір уряду відділу на 1955 рік. Проситься всіх членів прибути точно! — О. Стельмах, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Річні збори Т-ва ім. Б. Хмельницького відд. 158, відбудуться в суботу, 4-го грудня в год. 8-ій веч., в Укр. Нац. Домі, 216 Гренд вул. Проситься членів прийти бо є важні справи до полагодженн.. як також буде вибір уряду на рік 1955. — Ю. Павчак, предс.; М. Ваглай, фін. секр. М. Кіт, рек. секр.

ДЕНВЕР, КОЛО. — Річні збори членів відд. 226 відбудуться в неділю, 5-го грудня, о год. 2 попол., в Хорватській залі, 4480 Logan St. Всіх членів точно прибути просить — Управа.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Б-во Василія відд. 168 повідомляє, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, при 760 Стейт Стріт о год. 2:30 попол. Проситься членів прибути буде річний звіт уряду і контрольної комісії, вибір уряду на 1955 рік та інші важні справи, тому присутність всіх обов'язкова. — Н. Марків, предс.; С. Космин, кас.; Гр. Бабин, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні збори Т-ва „Дністер", відд. 361 відбудуться в суботу, 4-го грудня, о год. 8-ій веч., у власній домівці при 119 Евеня „А". У програмі звіти фінансовий секретаря і контрольної комісії, опікунів хворих, з домівки, повідомлення про реченець виборчих зборів, ухвалення висоти нагороди урядників, влаштування Нового Року, кореспонденція. Перед зборами приймається вплату членських внесків. Позичені з бібліотеки книжки треба повернути. — М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Варагура, рек. секр.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ

Посмертні Згадки

МИХАЙЛО ЧОРНЮК, член Б-ва св. о. Николая, відд. 293 УНСоюзу в Брукліні (Савт), помер 12-го листопада 1954 р., в 58 році життя. Походив з села Гермаківка, повіт Борщів, Зах. Україна. Похорон відбувся 16. листопада з Укр. Католицької церкви св. о. Николая на цвинтар св. Івана. Покійний був одним з основників Б-ва о. Николая як рівнож і укр. парафії в полудневій частині Бруклина. Полишив у великому смутку дружину Анну 3-ох синів: Михайла, Івана, Володимира, дві невістки і четверо внуків. — В. Й. П.!

Марія Демидчук, секр.

ІВАН БАН, довголітній член і 6-літній предсідник Б-ва св. Арх. Михаїла, відд. 215 УНСоюзу в Горнель, Н. Й., по довгій і тяжкій недузі помер 5-го листопада 1954 р. Покійний походив зі села Голодівка, повіт Рудки, Галичина. Полишив в смутку дружину Марію, 3 синів Петра, Йосипа і Михайла, 3 дочки Анну, Катерину і Ольгу, 3 зятів і 7 внуків. Похорон відбувся 8-го листопада з дому жалоби при участи Знайомих, Приятелів і Членів до Римо-кат. церкви св. Анни, а відтак на цвинтар св. Анни. — В. Й. П.!

І. Назар, секр.

ПАВЛИНА ЗЕМЛЕДУХ, членка 414 відділу УНСоюзу ім. през. Волошина в Ню Гейвен, Конн., померла трагічно 20-го листопада 1954 р. Покійна родилася в селі Торське, повіт Заліщики, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Петра, дочки Марію й Анну. Похорон відбувся в вівторок, 23. листопада з погреб. заведення до церкви св. Арх. Михаїла при 123 Park вул., а відтак на цвинтар св. Лаврентія. — В. Й. П.!

І. Темок, секр.

В 25 річницю смерти
бл. п. о. Омеляна Марчак Баранського
б. пароха North Hampton, Pa., і села Воиниця та духовника Укр. Гал. Армії
та в 10 річницю смерти
бл. п. о. Стефана Онишкевича
б. пароха в Купновичах Старих та б. посла до Австрійського Парляменту та члена Національної Ради ЗУНР
відправиться
СЛУЖБА БОЖА та ПАНАХИДА
в неділю дня 5-го грудня 1954, о годині 9-ій рано в Укр. Грек.-Кат. Церкві св. о. Миколая на Савт Брукліні при 19-ій вулиці
(між 5 і 6 Ave. — доїзд субвеєм BMT —4th Avenue Local, до Prospect Ave.)
РОДИНА.

Ділимося сумною вісткою з Рідною і Приятелями, що дня 21-го листопада 1954 в Мюнхені, по довгій та важкій недузі, прийнявши Найсвятіші Тайни померла наша Найдорожча Сестра і Тета
бл. п. Євгенія з Онишкевичів Ґоцька
дружина лікаря.
Похорон відбувся в Мюнхені.
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА відбудеться в Укр. Грек.-Кат. Церкві св. Юра при 7-ій вулиці, в суботу, 11-го грудня 1954, о год. 9-ій рано.
Вічна Їй Пам'ять!
Ґорем прибиті СЕСТРА, БРАТИ, РІДНЯ.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.
Адміністрація „Свободи".

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

РОЗШУКИ

ХТО знав би про місце перебування жінки д-ра вет. Теодора МАМЧУРА з Красного, повіт Золочів, прошу ласкаво писати на адресу
YAROSLAW LASKA
20, b, Helmstedt, Harbker Weg, 37.
Western Germany

Пошукую Тету Анастазію Ципцар, зам. Михайлик, яка виїхала в 1934 р. до USA або до Канади з села Полонна, пов. Сянік, Зах. Україна. Пошукую також мойого приятеля Йосифа Кознарського з Ню Йорку. Відомості про них прошу подати на адресу: A. CYPCAR, 7 West S. New Britain, Conn.

САВЧУК ФЕДІР І ЄВГЕНІЯ
з табору Райнгардказерне, Новий Ульм, — обізвіться!
ЮРІЙ КОШЕЛЬНЯК
46 W. College Avenue
St. Paul, Minn.

Пошукую свого вуйка Михайла КОТОВИЧА, зі села Віле, пов. Перемишляни, який виїхав до Америки перед першою світовою війною. Правдоподібно був взятий до Американської Армії. Шукаю у власній родинній справі. Прошу ласкаво всіх хто знав би його, або він сам прошу повідомити мене на адресу: Lew Zwarycz, 416 Franz Joseph Ave., Elizabeth, N. J.

Пошукую: Двоюрідну сестру УЛІТУ ПАРАНИЦЯ з м. Сарни, — Волинь, а також Знайомих з м. Сарни і Вережниці. Писати на адресу:
Д. МАРКОВСЬКИЙ
7 Elm Grove Ave.
Toronto, Ont., Canada

МИХАЙЛО СИДОР пошукує своїх сестер Ксеню і Параню — дівоче прізвище СИДОР — та рідних й знайомих з села Вортятин, пов. Судова Вишня. Хто знав би про їх долю, прошу писати на адресу:
MIKE SYDOR
28½a Denison Avenue
Toronto, Ont., Canada

Пошукую свого стрийка Михайла ГОРБАТОГО з села Вільче, пов. Дрогобич, Зах. Україна, який по першій світовій війні виїхав до Америки. Хто знав би про нього, або він сам, прошу відгукнутися на адресу:
IWAN HORBATYJ
204 Leavenworth Avenue
Syracuse, N. Y.

Пошукую також свого стрийка ЛУЧКА КИРИЛА із села Конюхи, пов. Бережани, Зах. Україна, який по першій світовій війні виїхав до Америки. Хто знав би про нього, або він сам, прошу зголоситися на адресу: ANNA HORBATA (дівоче прізвище Kubaj), 204 Leavenworth Ave., Syracuse, N. Y.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ТАРЗАН, ч. 3374. Говорить Африка.

Невдаха Гаррігeн тремтів із страху, коли людина з джунглів лізла до нього.

Тарзан суворо промовив: —Дурний! Ти хотів обдурити мене і зловити в пастку, як зловив мого Манґан... щоб збагатитися!

Гаррігeн був приголомшений. — В-ви говорите по-англійськи? — заїкуючись, запитав він. — Я думав, що ви дика людина!